

Ville Tavio ps ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään, että rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 § (511/2011) muutetaan siten, että rangaistavaksi jää ainoastaan lainkohdassa tarkoitettua ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Lisäksi aloitteessa esitetään lainkohdan muuttamista siten, ettei rangaistusvastuu enää jatkossa koske tiedon tai mielipiteiden asettamista yleisön saataville, levittämistä yleisön keskuuteen ja pitämistä yleisön saatavilla. Rangaistusuhka liitetäisiin siten jatkossa ainoastaan muihin viesteihin kuin tietoihin ja mielipiteisiin.

PERUSTELUT

Sananvapaus on keskeinen perusoikeus. Euroopan unionin tuomioistuin on esimerkiksi ratkaisussaan C-274/99 P korostanut sananvapauden merkitystä toteamalla seuraavaa: "Ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sananvapaus on eräs demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä perustoista, eräs sen edistyksen ja jokaisen yksilön kehityksen perusedellytyksistä. Ellei ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 2 kohdasta muuta johdu, sananvapaus ei koske pelkästään sellaisia 'tietoja' tai 'ajatuksia', joihin suhtaudutaan myötämielisesti tai joita pidetään vaarattomina tai yhdentekevinä, vaan myös sellaisia, jotka loukkaavat, järkyttävät tai häiritsevät."

Rikoslain 11 luvun 10 §:n mukaan kiihottamiseen kansanryhmää vastaan syyllistyy se, joka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla tiedon, mielipiteen tai muun viestin, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella. Rangaistukseksi teosta säädetään sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Sananvapauslain eli lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003) 1 §:n 2 momentin mukaan viestintään ei saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa. Kieltäessään jonkin mielipiteen ilmaisun ja jopa faktapohjaan perustuvan tiedon esillepanon rajoittaa rikoslain 11 luvun 10 § voimakkaasti sananvapautta. Esimerkiksi mielekäs ja realistinen maahanmuuttokeskustelu ei ole mahdollista, jos etnisiä tai kansallisia ryhmiä koskevia tietoja ja mielipiteitä ei saa esittää tai jos niiden esittämistä rikosoikeudellisten seuraamusten pelossa vältellään. Rikoslain 11 luvun 10 §:n nojalla muun muassa julkinen keskustelu jonkin maahanmuuttajaryhmän yliedustuksesta rikosti-

Lakialoite LA 30/2019 vp

lastoissa tai tukiriippuvuudessa voidaan katsoa kansallista ryhmää panettelevan tiedon levittäiseksi ja näistä tiedoista tehtävät, maahanmuuttopolitiikan kehittämistä koskevat johtopäätökset herjaavien mielipiteiden ilmaisemiseksi.

Kiihottamista kansanryhmää vastaan koskeva esitutkinta on saatettu käynnistää myös esimerkiksi tapauksessa, jossa sosiaalisessa mediassa julkaistua Raamatun sitaattia pidettiin seksuaalivahemmistöihin kohdistuvana suvaitsemattomuuden ilmauksena.

Rikoslain 11 luvun 10 § kattaa nyky muodossaan tietyistä vähemmistöryhmistä esitettävät loukkaavat kommentit ja ilmaukset. Tämänkaltainen viestinnän rajoittaminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä vähemmistöryhmiin kuuluvien henkilöiden oikeuksien turvaamiseksi demokraattisessa yhteiskunnassa. Rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettu panettelu ja solvaaminen ovat muutenkin käsitteinä niin väljiä, ettei säännöksen sanamuodon perusteella ole mahdollista ennakoita, mikä toiminta on rangaistavaa ja mikä ei. Voimassa oleva säännös ei siten täsmällisyydeltään ole rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tasolla. Liian väljänä se käytännössä johtaa eri vähemmistöryhmiä koskevan tiedon ja mielipiteiden ilmaisussa ennako- ja itsesensuuriin.

Rikoslain 11 luvun 10 §:n soveltamiskäytäntöön liittyy yllä esitetyn perusteella selkeitä lainmuutosta puoltavia epäkohtia. Koska panettelua ja solvaamista ei ole laissa määritelty ja koska lainkohta kieltää jo loukkaaviksi koettujen tosiasioiden lausumisen, avaa se ovet syyttäväviranomaisen ja oikeuslaitoksen mielivaltaisille tulkinnoille. Käytäntö on myös osoittanut, ettei rikoslain 11 luvun 10 § suojele yhtäläisesti kaikkia ryhmiä. Lause, joka syntyperäisiä suomalaisia koskevana ei anna aihetta edes syyteharkintaan, johtaa tuomioon, kun se koskettaa toista kansallisuusryhmää. Perustuslain takaaman yhdenvertaisuuden näkökulmasta tällainen valikoiva lainsuoja on kestävä riippumatta siitä, onko kyse lainsäätäjän alkuperäisestä tarkoituksesta vai ainoastaan liian väljän lainsäädännön mahdollistamista tulkinnoista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §, sellaisena kuin se on laissa 511/2011, seuraavasti:

Lakialoite LA 30/2019 vp

11 luku

Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan

10 §

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan

Joka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla viestin, jossa uhataan rikoksen tekemisellä jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella, tai yllytetään toista tällaisen rikoksen tekemiseen, on tuomittava *kiihottamisesta kansanryhmää vastaan* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 30/2019 vp

Helsingissä 7.11.2019

Ville Tavio ps
Jani Mäkelä ps
Arja Juvonen ps
Juho Eerola ps
Ritva Elomaa ps
Jussi Halla-aho ps
Vilhelm Junnila ps
Kaisa Juuso ps
Toimi Kankaanniemi ps
Ari Koponen ps
Jari Koskela ps
Rami Lehto ps
Mikko Lundén ps
Leena Meri ps
Juha Mäenpää ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Sami Savio ps
Jari Ronkainen ps
Jouni Kotiaho ps
Sheikki Laakso ps
Minna Reijonen ps
Mari Rantanen ps
Lulu Ranne ps
Riikka Purra ps
Mauri Peltokangas ps
Mika Niikko ps
Veijo Niemi ps
Jenna Simula ps